
Pokud člověku vybraný obor nevyhovuje, je dobré ho promyšleně změnit

Pokud člověku vybraný obor nevyhovuje, je dobré ho promyšleně změnit

7. 3. 2012; autor: PhDr. Václav Mertin; rubrika: Studenti

Dnes už je o přihláškách na většinu vysokých škol i na většinu oborů rozhodnuto. Tím však přemýšlení o volbě školy neskončilo. Mnozí studenti si dali přihlášky na víc škol, na víc studijních oborů, někdy i hodně různorodých, a tak dál přemýšlejí o tom, co by pro ně bylo nejvhodnější. Okolností, které uchazeči zvažují při výběru školy a oboru, je mnoho. Pokusím se je letmo připomenout.

Asi na prvním místě je přitažlivost oboru. Je populární být lékařem, právníkem, psychologem. Tyto profese jsou i přiměřeně prestižní. Některé obory jsou už dopředu hendikepovány, protože jejich zajímavost je před veřejností skrytá. Je pak věcí náhody, setkání s publikací, osobností oboru, lákavým problémem, možná zapůsobí i informace od výchovného poradce, že se středoškolák rozhodne pro méně populární obor.

Uchazeč by měl trochu nahlédnout za „fasádu“ oboru a trochu si vyzkoušet, jestli ho bude bavit i v každodenní podobě. Proto také například zájemcům o obor psychologie doporučujeme, aby si kus rutiny práce s lidmi vyzkoušeli ještě dřív, než se pro tento atraktivní obor rozhodnou. Jsme přesvědčeni, že vedení kroužku, oddílu, doučování, pečovatelská

práce se starými lidmi nebo malými dětmi dovolí lépe porozumět i pozdější každodenní práci s klienty. Možná to v některém oboru není tak jednoduché, ale rozhodně to stojí za to.

Klíč k úspěšné volbě? Získat si informace

Každé rozhodování má dva rozměry. Jeden se týká samotného studia, jeho obtížnosti, výskytu „nežádoucích“ předmětů (pro někoho je takovým předmětem matematika, pro jiného náročnější zkoušky z jazyků), druhý pak následujícího pracovního uplatnění. Většinu studentů čeká přibližně čtyřicet let práce. Každý, kdo je se svým povoláním spokojený, jistě potvrdí, že jde o podstatný kus životní radosti. A současně je třeba při volbě profese zvažovat, že v životě je třeba uspokojovat i docela přizemní potřeby.

Naštěstí většina studijních oborů má lukrativnější i méně lukrativní vyústění, takže absolvent si může vybrat. Jestliže se někdo nadchne pro obor, u kterého míra uplatnění není příliš velká a finanční ohodnocení je podprůměrné, měl by brát i tyto skutečnosti vážně. Od dospělého člověka očekáváme, že si předem získá informace, svobodně se rozhodne a pak si nebude stěžovat, že mu stát (vysoká škola) dovolil vystudovat obor a on teď nemůže najít vhodné uplatnění, případně že finanční ohodnocení profese je výrazně podprůměrné.

PhDr. Václav Mertin,
zástupce vedoucí
katedry psychologie
FF UK

A co když volba oboru bude nevhodná? Řada rodičů nechápe, že malé dítě musí vyzkoušet řadu volnočasových činností, než se v některé najde, jen někdy je hned první pokus setkání na celý život. Přes padesát let existují poradenské systémy, které se snaží najít nevhodnější obor studia pro žáky i studenty střední škol. Stejně dochází k „chybám“.

Nicméně to platí i pro dospělého. Ani dospělý někdy přesně dopředu neví, jestli mu bude vyhovovat obsahová náplň zaměstnání, do kterého vstupuje, neumí si předem představit všechny souvislosti projektu, kterého se má zúčastnit. A to může mít i bohaté zkušenosti. Přesto je pro něj budoucnost nová, nejistá, vstupuje do ní s notnou mírou rizika a někdy i obav. Jestliže se ukáže, že se mýlil ve svých očekáváních, obrací se jinam. Samozřejmě u staršího dospělého zpravidla postupem času navíc narůstá neochota měnit zaběhlé pořádky, nabourávat existující mezilidské vztahy, jít do rizika. S největší pravděpodobností rovněž jsme podporováni kulturněhistorickými tradicemi regionu, které nás vedou k tomu, neměnit bydliště, zaměstnání.

Vybraný obor nemusí být ani nejlepší, ani definitivní volba

Středoškolský student už je dospělý člověk, který má řadu zkušeností, nicméně stále se ještě dospělému životu přibližuje, postupně se seznamuje s různými zákoutími, peripetiemi života dospělých. Rovněž o oborech vysokoškolského studia a následném pracovním uplatnění mívá obvykle jen dílčí představy. Ve výhodě bývají studenti, kteří měli možnost seznámit se u rodičů s faktickým výkonem určitého povolání, a jejich pohledy bývají mnohem realističtější. Pokud je povolání rodičů neodradí, vědí, do čeho jdou. Ale ani tato varianta není zcela bez rizika, protože tím může být vytvořen zcela nezáměrný tlak na to, že dítě půjde studovat stejný obor jako rodiče, a teprve během studia se ukáže, že to nebyla zcela šťastná volba.

To však neznamená, že bychom měli ke zvolenému oboru přistupovat jako k definitivně dané volbě. Dokonce bychom neměli chápat opuštění oboru jako chybu. Jestliže si dáme trochu práce, tak zkušenosti i z krátkého studia se nám budou v životě hodit. Je pravda, že druhou volbu vidím ještě jako zcela bezproblémovou, nad třetí a další by se student měl vážně zamyslet. Možná se mu vlastně ani studovat nechce – není totiž odpovídající představa, že se člověk hodí pouze na jeden jediný obor studia a pouze na jedno specifické povolání.

Jestliže tedy student až na vysoké škole zjistí, že zvolil nevhodný obor, nezbyvá než se poohlédnout jinde. Pokud nezjistí svůj omyl hned v prvním roce, nebo dokonce v prvním semestru studia, zpravidla bychom doporučovali dokončit etapu studia (např. absolvovat bakalářský stupeň studia), tedy mít jakousi jistotu a následně se obrátit jinam. Jedna změna nevzbuzuje nedůvěru, zejména když student část studia úspěšně dokončí. Větší počet změn bez ukončení vzbuzuje nedůvěru a vede nás k otázce, jestli by se uchazeč neměl důkladněji zamyslet nad tím, co vlastně chce.

Celým tímto textem jsem chtěl konstatovat, že je cílem, aby si student zvolil obor studia, který úspěšně absoluuje a setrvává v něm podstatný díl života, nicméně splnění tohoto cíle je v současné době u značné části populace nemožné. A když se to hned nezdaří, tak nejde zpravidla o žádnou chybu, ale o zcela přirozené hledání nevhodnější životní cesty.